

שיעור מספר 5 בפסיכולוגיה חברתית

בפעם שעברה דיברנו על שיפוט וקבלת החלטות

היום נדבר על מוטיבציה
המילה מוטיבציה היא מילה לועזית שמקורה במילה motivation.

מרכיבי המוטיבציה:

Needs – (דחפים פיזיולוגיים)

מקדמת דנא היתה הנחה שמוטיבציה היא תוצר של צורך פיזיולוגי

הראשון במאה ה-20 לדבר על מוטיבציה בלי לקרוא לה בשמה הוא פרויד. שניסה להבין מה מניע אדם בהתנהגות שלו. לפרויד קדם הרמב"ם. שניהם חיפשו את הדחפים הפיזיולוגיים כגורם למעשי האדם.

Motive – (מניעים פסיכולוגיים)

אברהם מאסלו – פירמידת הצרכים. חיפוש אחרי צרכים שאינם מסופקים.

איך מאסלו חיבר את התיאוריה:

מאסלו, יהודי אמריקאי שלמד לב.א. בפסיכולוגיה. ולא התקבל למאסטר בפסיכולוגיה. בסופו של דבר הוא התקבל למסלול ישיר לדוקטורט. כעת היה לו מסלול, אבל לא היה פרנסה. העבודה שהצליח למצוא היתה לנתח 5 מפעלים, הוא קיבל את כל הטראבל מייק'רס. לאחר שבמשך שנים חקר נושא זה הבין מה היה החוסר של כל אחד מהאנשים שטופלו ואיך זה גורם להתנהגות הבעייתית.

מקרים דומים מתוך בעיות מודרניות במפעלים.

- מקרה א' בחור בן 50, מהנדס מכונות: "יש לי הרבה נסיון, אני מאוד מוערך, אבל בחצי שנה האחרונה יש פיטורים וצמצומים ... " מאפיין בעיה בבטחון.
- מקרה ב' יוסי בוגר בר אילן במדעי התנהגות "אני ארצה לעבוד ולהתמיד אם יש לי מקום להתפתח ... אם לא אני אעזוב"
- מקרה ג' שרה מזכירה "לא מרוצה מהשכר" נשארת בגלל החברה

ביקורת על התיאוריה של מאסלו

- הניתוח הוא מהתחום הקליני – לא מדבר על מקרים נורמליים.
- הכסף הושם בתחתית הסולם
- הסולם מוגבל לאוכלוסיה ספציפית ואינו מייצג את כלל האוכלוסיה
- לא תמיד ישנו סדר היררכי עם שלבים בסולם, כפי שהוצגו על ידי מאסלו

שפירא ושטרן (1977) מצאו שעקרונות אלה אוניברסליים.

חיפוש אחרי צרכים שאינם מסופקים.

מניעים היגייניים (חיצוניים) – בעדרם אין עבודה
מניעים מוטיבציוניים (פנימיים) – בעדרם יש עבודה, אך בהמצאותם יש יותר עבודה כיוון שהם מעלים את המוטיבציה.
איך מייצרים מוטיבציה:

- הרחבת עיסוקים

בשנות ה-80 לתדיראן היתה בעיה של תחלופה גבוהה: 60% מעובדי הייצור התחלפו כל שנה. לכאורה, תדיראן – ספינת הדגל של התעשייה הישראלית, לעובדים יש הסעות לעבודה, לאמהות יש גנון בתוך תדיראן, האוכל מצויין, המון השקעה באנשים (כל המאפיינים החיצוניים) אבל מתחת לפני השטח צוות של 10 אנשים – כל אחד מרכיב חלק קטן ומעביר הלאה להרכבת החלק הבא. העובדים מבצעים את אותה עבודה מונוטונית במשך 8 שעות. העובדים משתעממים למוות. ההצעה היתה לתת לעובדות לבצע את כל פעולות הייצור ולוותר על המנהלת (הרחבת עיסוקים) כך שכל עובדת מייצר מכשיר שלם כולל בקרת איכות. בנוסף, הוצע להרחיב את תחומי האחריות כך שהעובדות עוסקות בחלק קטן מהזמן בניהול ההזמנות, בשיווק וכו'. התוצאה – התחלופה ירדה ל-6%

הרצברג – סיכום

גורמים חיצוניים (היגיינים):

- סביבת עבודה
- שכר + תנאי עבודה
- יחסי אנוש ופיקוח נאותים

גורמים אלה מייצרים תנועה חיצונית
יש מהם על ידי תנועה חיובית (גזר) ויש מהם על ידי שלילית (מקל)
ללא גורמים אלה לא תהיה עבודה

גורמים פנימיים (מוטיבציה)

- הישגיות
- הכרה
- מהות העבודה
- אחריות
- התקדמות – התפתחות

גורמים אלה מניעים ממקום פנימי: ההנעה נובעת מהעובד
ללא גורמים אלו תהיה עבודה, אבל התוצאות מוגבלות
דוגמא לטיפול בגורמים אלה: העשרת תפקידים (לעומת הרחבה ורוטציה)

מודל רציונלי (expectancy)

המודל נבנה על ידי פורטר ולולר (Porter and Lawler)
אפשר לצפות להתנהגות מסוימת כשיש תפיסת קשר בין מאמץ המושקע לביוע ובין הביצוע לתגמול (ובתנאי שהתגמול אטרקטיבי)

$$Y = V_1 \cdot Y_1 + V_2 \cdot Y_2 + \dots$$

Y – התנהגות מסוימת הינה פונקציה של החישוב שהאדם עושה במוחו

V – הערך שהוא מייחס לתוצאה

I – כפל ההסתברות שאכן התוצאה תקרה

המודל מניח שכל אדם מבצע חישוב רציונלי

דוגמא

דנה מתלבטת האם ללמוד רפואה או לא:
איזה ערכים היא מייחסת לתופעה

- עזרה לזולת
- כבוד
- כסף (לא היום)

מה ההסתברות – אם היא לא חושבת שיש לה סיכוי להצליח או שהסיכויי קטן או שהסיכוי שהיא תרוויח כסף נמוך אז מרכיב ה-I קטן ולכן החשיבות של כל ערך כזה קטן.
בסך הכול Y קובע את הסיכוי שהיא תבצע את הפעולה.

סרטון: מוטיבציה

נקודות עיקריות

- מדוע רצי המרתון האיטיים מתעקשים לסיים את המירוץ
- מה מגיע מהסביבה ומה מגיע מהפרט
- כורח לבצע פעולה מסוימת – < התמכרות
- כורח לא לבצע פעולה מסוימת – < פוביה
- ריגוש – הנעה פנימית, לא גורמת לפעולה חיצונית

סגנון הסבר

- פנימי מול חיצוני
- קביעות מול חוסר יציבות
- כולל מול ייחודי

פסימיסטים הם אלה אלה שמקבלים את ההסברים הראשונים.

דיכאון – פסימיסטיים הופכים להיות דכאוניים.

הצלחה – פסימיסטיים מצליחים פחות

בגיל 45 והלאה פסימיסטיים מתחילים לפתח יותר מחלות כרוניות
באופן דומה - חיות חסרות ישע מפתחות יותר מחלות

מאיפה מגיע פסימיסזם

- דמיון להורים
- אופן ההסברים שניתנים על ידי דמויות מעצבות
- אירוע מכונן בילדות